

Stiletten

TIDNING FÖR INDEPENDENT LIVING I SVERIGE SEDAN 1986

NR 4 2009 | 40:-

RELIGION

Vad tycker Gud om funkisar?

ROBINSONFUNKISAR PÅ TV

NY HANDBOK I SEX

Ord från redaktören

I ÅRETS SISTA NUMMER av Stiletten har vi tema religion. Vi startar en artikelserie om de olika religionernas syn på funktionsnedsättning. Den första vi har träffat är Isak Nachman som är rabbin i Stockholm. Vi har skrivit om arvssynd och om biståndsarbete. Du kan också läsa om dyslexi, sex- och personlig assistans, Stilprisvinnaren och mycket mer. Slutligen vill jag önska alla en god jul och gott nytt år. Jag hoppas att ni får en skön och fridfull jul så ses vi nästa år. Vi behöver samla våra krafter för att tillsammans värna den personliga assistansen med mera. Väl mött 2010.

Sari Nykvist

FOTO: ISTOCKPHOTO

INNEHÅLL NR 4/2009

8 Guds straff

Funktionsnedsättningar har av flera religioner setts som en gudomlig bestraffning för våra eller våra föräldrars synder. Både Augustinus och Martin Luther har ansett att funktisar ska stötas ut eller dödas.

10 Moses stammade

Moses stammade och behövde tolk. Judendomen har, enligt rabbi Isak Nachman, alltid haft en inkluderande syn på funktionshinder.
– Allt liv är heligt, säger han.

13 Skapelsens krona

Evolutionär utveckling eller Guds skapelse? Herman Grafström undrar över var vi funktisar hamnar i vetenskapens och religionens världsbilder.

18 Integration på dagis

Caesar, tre år, har Downs syndrom, men går i en vanlig dagisgrupp.

– Jag tycker han utvecklas mycket mer än vad jag sett andra barn göra som går på en särförskola, säger hans mamma Celia.

3. Husbygge 4. Nyheter: Stilpristagaren 16. Kristet bistånd 21 Sex och assistenter 22. Vägen från dyslexin 24. Funkisar på öde ö 26. Insändare 27. Krönika

Stiletten

REDAKTÖR
Sari Nykvist
sari.nykvist@stil.se

REPORTER
Herman Grafström
herman.grafstrom@stil.se

AD, BILDREDAKTÖR
Anna Harvard
anna@annaharvard.com

REDIGERING
Ragnar Nordqvist
ragnar.nordqvist@gmail.com

Redaktör Sari Nykvist sari.nykvist@stil.se 08-506 221 96
Växel 08-506 221 50 **Adress** Stils kontor, Arenavägen 63, 7 tr. 121 77 Johannesov info@stil.se **Tillförordnad ansvarig utgivare** Sture Jonasson sture.jonasson@stil.se
Stiletten på webben www.stiletten.se **Antal utgåvor** 4 nummer/år **Format** papper, webb och cd-skiva **Prenumerationer** 200 kronor/år för privatpersoner. 300 kronor/år för företag och institutioner. Betala till bankgiro: 297-4947. Skriv ditt namn, adress och "Stiletten". **Omslagsbild** IstockPhoto

I detta nummer medverkar också Annika Taesler annika@promotionpost.se Gunilla Edemo gunilla@edemo.se Kenneth Westberg kenneth.westberg@telia.com Kristoffer Dahl kristofferdahl@hotmail.com **Korrektur:** Birgitta och Gun Ståhlberg birgitta@tsa-byra.se

**En pepparkaksgumma i polkagrisstol,
med smörkolahjul och florsockerkjul.**

**Var hindrad av trappor och trösklar och steg,
så när julen var nära hon satte en deg.**

**Enligt Boverkets regler hon byggde en villa
där granen står grön och natten är stilla.**

**Och i pepparkakshuset där juleljus tindrar
råder tillgänglighet utan otyg som hindrar.**

Stilettens tillgängliga pepparkakshus

Pepparkaksdeg

1,5 dl socker
1 dl ljus eller mörk sirap
50 g smör eller margarin
0,5 msk vardera av kanel, ingefära och kryddnejlikor
1,5 dl mjölk
8 dl vetemjöl + 1 dl till utbakning
0,5 msk bikarbonat

Kristyr

4 dl florsocker
1 äggvita
2 krm ättikspit

Gör degen så här

Smält smör och rör ihop med socker och sirap i en kastrull. Tillsätt kryddor och mjölk. Låt svalna. Blanda vetemjöl med bikarbonat i en bunke. Tillsätt den avsvalnade sockerblandningen och knåda ihop en fast, smidig deg. Slep in degen i folie och låt vila i kylskåp över natten.

Skär ut mallar av kartong till de olika pepparkakshusdelarna i rätt skala enligt ritningen till höger.

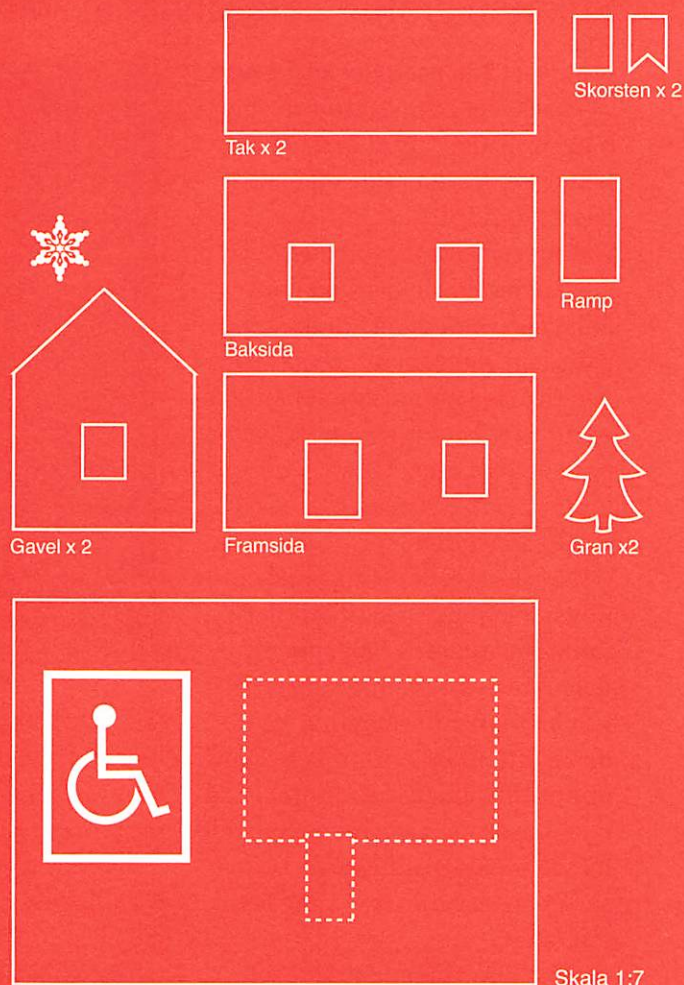
Kavla ut pepparkaksdegen på ett mjölat bakkbord. Den ska vara 2–3 mm tjock. Lägg på mallarna och skär ut de olika delarna av huset.

Grädda alla delar av pepparkakshuset 10–15 min på en smörad bakplåt i 175°C. Vispa ihop en kristyr av äggvita, florsocker och ättikspit.

Klistra ihop de olika delarna av huset bit för bit med kristyren. Låt fogarna torka.

Gör en handikapparkeringsruta i kristyr enligt förlaga.

ILLUSTRATION: ANNA HARVARD

”Våga skapa opinion”

Stiletten gratulerar Lars Lindberg som har fått årets Hjärter Ess-pris från Stil.

Grattis till Stilpriset! Hur känns det?

– Tack, det känns jättebra! Jag hade inte alls väntat mig att få priset, så det kom som en glad överraskning.

Vad är det du har arbetat med?

– Jag har varit aktiv på flera olika områden inom handikapppolitiken, men det är arbetet med den tioåriga handlingsplanen som varit mest konkret. Den strävar bland annat efter att ett funktionshinderperspektiv ska genomsyra statliga myndigheter.

Lars berättar om hur handlingsplanen har lett till att flera funktionshinderfrågor som rör demokrati, diskriminering och tillgänglighet har hamnat på den politiska dagordningen. Han minns tongångar från 90-talet, då man ansåg att diskriminering inte hände funktionshindrade. På det sättet anser han att vi i dag kommit långt.

– Det finns många frågor som återstår, kanske framför allt detta med tillgänglighet. Men handlingsplanen har bidragit till att funktionshinderfrågan breddats.

Vi pratar om skillnader i handikappolitik mellan Sverige och USA. Lars har flera gånger åkt västerut och studerat hur funktionshindrade amerikaner är organiserade. På flera punkter har de kommit längre än vi.

– I USA är man mycket bättre på att ställa krav. Till exempel var man väldigt tidigt ute med en diskrimineringslagstiftning. Handikapprörelsen arbetar med

FOTO: MARTIN TAESLER

Lars Lindberg, årets Stilpristagare.

ett politiskt påverkansarbete, som jag tycker saknas i Sverige. De har förmågan att skapa opinion och få upp frågor på den politiska dagordningen. Samtidigt har han sett baksidan av det amerikanska

mycket att inspireras av.

Hur ser en vanlig dag ut i ditt jobb?

– I dag jobbar jag inte så mycket med handikappfrågor. Bland annat arbetar jag med problematik kring hemlöshet, till exempel att inte barn ska bli vräkt, och med IT-frågor. En vanlig dag innehåller ett par möten. Precis innan jag kom till intervjun med dig skrev jag ett talunderlag till statssekreteraren.

Vad ska du göra med pengarna?

– Jag hoppas kunna åka på en konferens i Philadelphia, som anordnas varje år. Forskare som arbetar med funktionshinderfrågor och aktivister från handikapprörelsen träffas och utbyter idéer. Jag var på den senaste, och det var otroligt stimulerande och roligt.

Vad har du för planer nu?

– Just nu jobbar jag med en lärobok om svensk och internationell handikappolitik, som jag är

medförfattare till. Den beskriver utvecklingen i lagstiftning, diskriminering och handikapprörelsen. Tanken

är att den ska kunna användas till exempel på socionomutbildningar.

Till sist: var förvarar du priset Hjärter Ess?

– I min bokhylla i vardagsrummet hemma. Väl synligt!

Annika Taesler

Namn: Lars Magnus Roger Lindberg.

Ålder: 41 år.

Bor: i Stockholm.

Gör: kansliråd och skribent.

Fritid: fotograferar.

”Jämlikhet uppnås bland annat genom personlig assistans.”

systemet. Vår syn i Sverige, att alla medborgare ska ha ett gott liv, existerar inte där.

– Tankar om personlig assistans är till exempel en utopi. USA har en fattigdom och utslagning bland personer med funktionsnedsättning som är förfärlig att se. Det är lätt att tro att USA är paradiset, men så är det inte. När det gäller tillgänglighet finns det dock

Kritik mot bedömning

Förslaget till ny assistansprövning blir integritetskränkande och ensidigt, anser IfA och Stil.

KENNETH JOHANSSON, ordförande i Socialutskottet, säger sig oroas av brukarorganisationernas kritik av det instrument som ska bedöma behov av personlig assistans och uppmanar Socialstyrelsen till ett nära samarbete med brukarorganisationerna. Socialstyrelsen, Försäkringskassan och Institutet för metoder i socialt arbete, IMS, har i uppdrag att ta fram ett instrument som ska bedöma behovet av personlig assistans. Intressegruppen för assistansberättigade, IfA, Stil och andra brukar/handikapporganisationer som sitter i referensgruppen har uttalat sig mycket kritiskt mot att instrumentet blir alltför medicinskt inriktat, att frågorna är integritetskränkande samt att man inte lyssnat till deras kritik. Vilhelm Ekensteen, ordförande i IfA, anser att assistansen riskerar att "slitas i trasor" om man enbart räknar aktivitetstid och inte "tid där assistenten är till förfogande". Han är även mycket kritisk till det ingående minuträkandet som Försäkringskassan vill se och som nu börjat tillämpas i prövningen av instrumentet.

Kenneth Johansson säger sig vara oroad av IfA:s och andra brukar/handikapporganisationers kritik.

– Ja, jag oroas av att dialogen verkar ha brustit.

Det har förts fram kritik mot att instrumentet är för medicinskt inriktat och att det blir integritetskränkande när man räknar minuter för alla aktiviteter.

– Ja, det finns en uppenbar risk att det blir integritetskränkande om man går för långt. Det vill inte jag, det måste vara kvalitet i bedömningarna. I LSS-kommitténs slutbetänkande skrev vi följande: "Vidare vill vi peka på vikten av att behovsbedömningen görs på ett sätt som inte innebär att den enskildes behov granskas mer ingående än nödvändigt". Detta är mycket viktigt för mig och övriga i LSS-kommittén, vi förde även samtal med Försäkringskassan om detta, säger Kenneth Johansson.

Anser du att det behövs "tid där assistenten är till förfogande", eller ska man bara räkna aktivitetstid?

– Jag tror inte det är rimligt eller möjligt att enbart räkna aktivitets-tid. Det gäller att hitta en balans, det måste avgöras i individuella bedömningar.

Hur ser du på kritiken att instrumentet för bedömningen är alltför för medicinskt?

– Jag behöver sätta mig in mer i den frågan, det mest centrala med instrumentet är att det skapas en rättssäker och likartad bedömning av personlig assistans i hela landet.

Vad kommer du att göra för att påverka utvecklingen?

– Jag vill uppmana Socialstyrelsen att hitta lösningar i nära samarbete med brukarna. Man kanske inte kan bli 100 procent överens men man måste lyssna på varandra och komma så nära varandra det bara går.

Kenneth Westberg

Katarina Hahr.

Välviljans återkomst

Välviljans Apartheid är Sveriges Radios temaveckor med fokus på funktionsnedsättning och mänskliga rättigheter. Katarina Hahr, som var projektledare för satsningen 2006 och 2008, tar nu steget framför mikrofonen och blir programledare. Programmen kommer att sändas i P1 fem söndagar i rad med start den 17 januari klockan 13.00.

– Vi sänder från Operabaren i Kungliga Operahuset och det blir intressanta gäster och reportage. Ständig gäst är Jonas Franksson, säger Katarina Hahr.

Seriens två första program kommer att handla om personlig assistans. Frågor som tas upp är vad assistansen har betytt, vart den är på väg och vad införandet av Försäkringskassans behovsbedömningsinstrument kan tänkas bli.

Program tre och fyra ska utforska diskriminering och arbetsmarknad. Slutligen ska Välviljans Apartheid reda ut begreppet "design för alla".

Herman Grafström

Välviljans Apartheid sänds i P1 fem söndagar med start 17 januari klockan 13.00. Repris söndag klockan 10.03 och natten mot tisdagen 00.30. Mer information på www.sr.se

VAD TYCKER GUD OM FUNKISAR?

**Är epilepsi demonisk
besatthet och rörelse-
hinder ett straff för tidig-
are synder?**

**Religionerna har genom
historien haft olika syn på
funktionsnedsättningar.**

Arvssynd

Ett funktionsnedsatt barn kan vara Guds straff för föräldrarnas synder. I kyrkans namn har funktionshindrade ofta setts som besatta av djävulen.

DET VAR NÄR Adam och Eva åt av frukten från kunskapens träd som de blev utslängda ur Edens lustgård och framkallade syndafallet. Sedan dess överförs en mänsklig benägenhet för synd från dem till alla kommande släkten. Detta är vad kristendomen menar med arvssynden.

Funktionsnedsättningar har många gånger setts som en gudomlig bestraffning för våra, eller våra föräldrars, synder. Det finns flera texter i Gamla Testamentet där funktionshinder framställs just som Guds straff.

”Om någon syndar kan det alltså drabba barnbarn och barnbarnsbarn.”

CHRISTER NORDIN ÄR docent i religionshistoria vid Stockholms Universitet. Han räknar upp flera citat från Bibeln som bevisar tanken om arvssynd. Ett av de mest kända är ”Herren vedergäller missgärningar i tredje och fjärde led”.

– Om någon syndar kan det alltså drabba barnbarn och barnbarnsbarn, kommenterar Christer.

Under antiken tolkades funktionsnedsättningar som just gudomliga straff, eller bara uttryck för gudarnas nyckfullhet. I Rom sa man att om någon har samlag utanför äktenskapet och ett barn blir till, kommer det barnet att drabbas av en olycka. Det var föräldrarnas synd som betraktades som ondska. På så sätt skrämde man folk till sexuell trohet.

Även här i Sverige hade vi liknande tankegångar. Heliga Birgitta trodde att en kvinnlig orgasm under samlaget skulle leda till mer synd barnet som avlades, till exempel en funktionsnedsättning. Hon själv bad till Gud om att hon skulle slippa bli gravid de gånger hon hade känt stark lust under samlag.

Den kristna kyrkan satte sin prägel på Europas medeltid. Den ansåg att det var demonisk aktivitet som låg bakom vissa funktionsnedsättningar, till exempel epilepsi. Det ledde till att man uteslöt att detta var ett medicinskt problem, utan något som endast kunde avhjälpas med mirakulösa ingrepp. Kyrkofadern Augustinus ansåg att döva inte kunde vara troende vilket ledde till att de förvägrades tillträde till nattvarden.

Den protestantiska reformatorn Martin Luther, påstod att intellektuella funktionshinder var djävulens verk. Han beskrev bland annat en utvecklingsstörd pojke som en massa kött utan själ, då djävulen tagit den plats som själen skulle ha haft. Han föreslog att pojken skulle dödas. Så skedde dock inte, vilket visar att alla inte delade Luthers uppfattning ens i hans egen tid.

För historien har även exempel på en motsatt, mer human, syn. Så tidigt som på fyrahundratalet startade den kristna kyrkan olika boenden för personer med funktionsnedsättningar. En av dem som gjorde det var biskopen Nicholas, som verkade i ett område motsvarande dagens södra Turkiet. Det är för övrigt han som är upphovet till Santa Claus, det vill säga jultomten.

ÄVEN I BIBELN finns en berättelse om hur några kommer till Jesus med ett barn som är blint, och frågar honom vem det är som har syndat, barnet eller hans föräldrar. Då slår Jesus ifrån sig: ”Så får man inte tänka!”. En annan text talar om att sonen inte skall bära straffet för faderns synd och att fadern inte skall bära straffet för sonens synd.

Christer Nordin menar dock att de citat som motsäger arvssynden inte utesluter att många kan ha tänkt så i verkligheten.

– I Moseböckerna tycks man vara väldigt fysiskt fixerad. Och i många kristna kretsar har man försökt dölja handikappade långt in på 1900-talet.

Annika Taesler

Adam och Eva blir utslängda ur Edens lustgård. Etsning av Gustave Doré.

Skillnad mellan trosuppfattningarna

Det är hos kristna kyrkan som tankarna om arvsynd finns och har varit viktiga genom historien. I islam förekommer de inte alls.

Den kristna teologin förkunnar att alla människor är födda syndare, genom sitt släktskap med Adam. Därför står vi i skuld till Gud och är dömda att dö. Det är en kollektiv syn som står i bjärt kontrast mot islams mer individualistiska lära. Islam betonar människans person-

liga ansvar för sina handlingar. I Koranen sägs bland annat: "Handla som ni vill. Han ser vad ni gör!"

En annan skillnad mellan trosuppfattningarna gäller människor med mentala funktionsnedsättningar. Muslimer ser dessa personer som befriade från att följa Guds bud, som att förrätta bön eller ge allmosor. Christer Nordin menar att där kristendomen är mer inriktad på

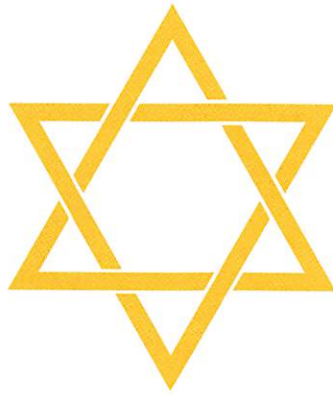
känslan, poängterar islam förnuftet och kunskapen. Man ska känna till Guds bud, förstå att han har skapat världen och så vidare. Islam följer tanken att den som vet det rätta, gör det rätta.

–En person med ett intellektuellt funktionshinder vet kanske inte vad som är rätt. Då kan man inte heller begära att hon ska göra det som är rätt.

Annika Taesler

RELIGION OCH FUNKTIONSHINDER DEL I: JUDENDOMEN

I detta nummer av Stiletten, med tema religion, startar vi en artikelserie där vi tittar lite närmare på de olika religionernas syn på personer med funktionsnedsättning.

Isak Nachman

STILETTENS FÖRSTA MÖTE är med Isak Nachman som är rabbin. Han är sedan två år tillbaka verksam inom den Judiska församlingen i Stockholm.

Hur ser man på personer med funktionsnedsättning inom judendomen?

– Det finns ett bud om att allt liv är heligt. Det kommer från judendomen. Sedan vet jag att det har tagits över av kristendomen och senare också av islam. Vi tror på de fem moseböckerna. Vi brukar historiskt räkna med att det var ungefär 3 300 år sedan som vi fick våra bud på Sinai berg som ligger mellan Egypten och Israel.

Judendomen har varit i konflikt med till exempel antikens greker och romare. Grekerna hade kulten av kroppen och de hade olympiska spel medan romarna sa: "Mens sana in corpore sano", en sund själ i en sund kropp. Judarna har hävdade att det inte är det viktigaste utan att varje liv i sig är gudomligt. Det finns en gnista av Gud i det, därför är det heligt och därför kan man inte på något sätt säga att det ligger några subjektiva värderingar om huruvida det är bra eller inte. Många gånger har judarna hamnat i en filosofisk konflikt, de har exempelvis inte varit överens med tanken om "the survival of the fittest". I stället anser vi att vi alla har en skyldighet att hjälpa varandra.

Får man göra abort med motivet att barnet kommer att ha en funktionsnedsättning?

– Nej. Man får göra abort om det finns fara för barnets liv eller för mammans liv. Eller om man misstänker att mamman kommer lida väldigt mycket av det.

Om barnet överlever så är det i Guds händer och i våra händer också. Vi ska se till att det får den vård det behöver. Vi tycker inte att det är bra när abort används som preventivmedel, det är ett alldeles för stort ingrepp. Man ska vara försiktig med det.

Finns det några historiskt framstående personer inom Judendomen som har haft någon form av funktionsnedsättning?

– Vår främste, han som fick Toran, Moses, han stamade. Han kunde inte tala tydligt. Hans bror var egentligen hans språkrör.

Finns det några i dag utövande rabbiner med funktionsnedsättning?

– Ja, jag var faktiskt på en rabbins bröllop. Han har cerebral pares, kan inte gå och har svårt att dansa. Det finns en plikt att dansa på sitt bröllop så vi hjälpte honom så gott vi kunde. Han är en framstående rabbin, det är han som har undervisat mig.

Hur är det med tillgängligheten till synagogorna i Stockholm?

– Vi har ju tre synagogor i Stockholm. Den stora synagogan, där vi är nu, har vi gjort tillgänglig och likaså synagogan vid det judiska centret. Där finns både ramp och hiss.

När man talar om kristendom så talar man ju om Guds avbild. En fråga som jag har funderat på är varför föds då människor utan armar och ben. Varför tror du att vi gör det?

– Detta om Guds avbild kommer från de judiska texterna. Kristendomen har tagit det från de judiska texterna. Det är väldigt svårt att förstå hur Gud tän-

ker ibland. Jag hoppas att det finns en rättvisa och en glädje och om en person som inte har en arm eller ett ben kan känna glädje och lycka så tror jag att det också betyder något i Guds värld.

Jag tror definitivt att den personen kan vara Guds avbild. När vi pratar om avbild så pratar vi inte om att Gud har samma skägg som jag, samma hår som jag och samma näsa som jag. Vi tror att Gud vill väl.

”Framför en blind ska du inte sätta ett hinder.”

Vi ska försöka vara välvilliga och omtänksamma på samma sätt som Gud var när han skapade världen. Vi ska försöka härma Gud. Det finns inom oss en liten gudomlighet som vi kan utveckla, det är vår filosofi. Att härma Gud är att vara Guds avbild.

Finns Toran i punktskrift?

– Ja. Den judiska församlingen i Stockholm har en nära relation med Blindinstitutet i Jerusalem. De har

högre studier där. Allt de har finns inspelat på band. Om man har dyslexi och om det påverkar ens inlärningstakt så har vi duktiga lärare som undervisar. I Sverige är det inte så bra. Om man vill studera Toran på högre nivå måste man åka till Israel och det gäller vare sig man är funktionshindrad eller inte. Man har inte så många möjligheter här.

Finns det något ytterligare budord som på berör personer med funktionsnedsättning?

– Ja, det lyder: framför en blind ska du inte sätta ett hinder. Det är ett stort och viktigt bud. Jag talar inte bara om personer med funktionsnedsättning. Om det till exempel är en person som försöker sluta röka så betyder det att jag inte ska röka framför honom eller erbjuda honom cigaretter. Jag ska istället hjälpa honom att tänka på annat.

Om jag misstänker att en person har ett funktionshinder och att det blir lättare för honom att komma på besök till mig om jag till exempel tar bort trappan, då är det min plikt att göra det. Det finns en sådan plikt i Toran. Därför försöker vi alltid underlätta för människor.

Sari Nykvist

Den stora synagogan i Stockholm ligger på Wahrendorfgatan och är handikappanpassad.

Guds avbild eller Darwins apbild?

Kristendomen säger att människan skapades av Gud, vetenskapen menar att vi är en produkt av evolutionen. Men var placeras en person med funktionsnedsättning i mötet mellan dessa två synsätt?

KREATIONISMEN UTGÅR FRÅN att det finns en Gud som skapat allt, antingen med en tydligt formulerad plan eller bara genom själva skapelsen. Man kan alltså ha en panteistisk syn på Gud, som grovt förenklat innebär att Gud satte igång processen men sedan inte längre utövar någon påverkan. Man kan också ha en mer bokstavlig tro på Bibelns berättelser enligt vilka Gud skapade världen på sex dagar. Att det föds barn med funktionsnedsättningar kan vara svårt att förklara när människan sägs vara skapad till Guds avbild. Inom kristendomen har funktionsnedsättningar setts som allt från Guds straff till demonisk besatthet.

Evolutionsteorin som grundar sig på en vetenskaplig förklaring till mänsklighetens uppkomst bygger till stor del på Charles Darwins forskning. Hans bok "Om arternas uppkomst" kom att förändra vetenskapens syn på livets utveckling och där beskriver han bland

annat det naturliga urvalet. Grundtanken är att de individer som kan anpassa sig till den aktuella miljön överlever.

”De individer som kan anpassa sig till den aktuella miljön överlever.”

Staffan Gunnarson är idéhistoriker, statsvetare och tidigare förbundssekreterare i Humanisterna. Han menar att det bara är evolutionsteorin som har vetenskapligt stöd och säger att kreationisterna bedriver en pseudodebatt. Enligt honom ska evolutionsteorin inte tolkas som elitistisk.

– Frågan om hur livet har utvecklats är en rent ve-

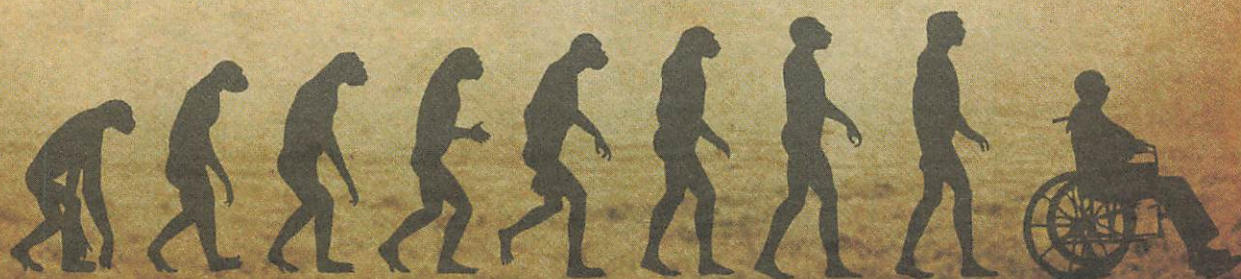

ILLUSTRATION: ANNA HARVARD

tenskaplig fråga som inte har med värderingar att göra. Humanismens grund är att alla människor har ett lika värde och det gäller oavsett om det är skillnader mellan människor. Även om man skulle upptäcka vissa skillnader exempelvis mellan raser så skulle inte det påverka människovärdet, säger Staffan Gunnarson.

Gud kan vara en allvetande, fullkomlig och oändligt god funkis.”

FÖRBUNDET HUMANISTERNA STÅR för en icke-religiös livsyn som anser att det inte finns några förnuftiga skäl att tro på religiösa dogmer, gudar eller övernaturliga förklaringar av tillvaron. Tidigare i år genomförde Humanisterna en kampanj med budskapet ”Gud finns nog inte.” Målsättningen var att få människor att reflektera över religionernas roll i samhället.

– Humanismen är alltid demokratisk och vill ha ett rättssamhälle med lika regler för alla. Om man har en funktionsnedsättning är det ointressant om den är medfödd eller resultatet av en olycka, man ska ha samma rätt att bli betraktad som en fullvärdig individ i samhället. Det finns människor som har fört över biologiska resonemang på samhället, nazismen är ett extremt uttryck för en sådan tolkning. Man kan inte värdera människor olika, oavsett om det gäller skillnader mellan raser, kön eller fysiska förutsättningar, säger Staffan Gunnarson.

ATEISTER OCH FÖRESPRÅKARE av evolutionen måste, som Staffan Gunnarson säger, skilja på vetenskap och värderingar. Som funkis är man kanske ur rent vetenskaplig synpunkt en individ med en skada, missbildning eller defekt. Men människovärdet och rätten till ett liv med samma rättigheter och skyldigheter som alla andra är ovillkorliga och absoluta.

Människans utveckling har kommit till en punkt där vi inte längre är tvungna att jaga och strida för vår överlevnad. Andra kvaliteter, som inte är kopplade till vår fysiska funktion, är minst lika viktiga. Humanismen bör ta starkare ställning för personer med funktionsnedsättningar då det är en grupp som

är systematiskt diskriminerad, vilket kraftigt strider mot de grundläggande demokratiska principer man håller högst.

EVOLUTIONEN, SOM DEN BIOLOGISKA drivkraften bakom utvecklingen av allt liv på jorden, kan inte kopplas direkt till det liv människan lever idag. Vi har utvecklat sociala strukturer som skiljer sig enormt från hur de första människorna på jorden levde och dessa strukturer utvecklas ständigt.

När man talar om den starkastes överlevnad måste man samtidigt definiera vad styrka är. Visst kan man ta sig långt i dagens samhälle med rå muskelstyrka, men det är inte avgörande för att man ska kunna överleva och fortplanta sig. Ett utvecklat intellekt och sociala färdigheter är minst lika viktiga för att kunna överleva i det samhälle dagens västerländska människor lever i.

Dessutom går utvecklingen enormt fort. Människans förmåga att använda och utveckla verktyg accelererar och exempelvis skulle man kunna säga att en person som är duktig på att navigera på Internet idag har en överlevnadsfördel jämfört med någon som är mindre kunnig på det området.

KRISTENDOMEN SÄGER att vi skapades till Guds avbild, men hur man tolkar detta skiljer sig mellan kristna inriktningar. Som religiös person tycks man behöva ta ställning till om man vill se en medfödd funktionsnedsättning som ett straff eller en prövning från Gud. Alla människors lika värde predikas ofta, men personer med funktionsnedsättningar tycks alltför ofta objektifieras inom kristendomen. De ska vårdas och tas hand om, de blir sällan själva drivande i sina egna liv. Men det finns ingen anledning till att man som religiös måste förhålla sig till sin funktionsnedsättning som antingen en prövning eller ett straff.

Man måste kunna se en funktionsnedsättning som något som ger mänskligheten variation och som kan tillföra en extra dimension till livet. Framhåller man, som kristendomen, idéer om alla människors lika värde måste det dessutom innebära att alla människor är skapade till Guds avbild. Då måste man också acceptera att Gud kan vara en allvetande, fullkomlig och oändligt god funkis.

Herman Grafström

Bistånd utan predikan

Vad innebär det egentligen att en biståndsorganisation är kristen? Diakonia delar varken ut biblar eller predikar. Däremot talar de om rättfärdighet.

DIAKONIA ÄR EN AV SVERIGES mest välkända hjälporganisationer som fungerar på kristen grund. Bo Forsberg, organisationens generalsekreterare, menar att det råder många missuppfattningar om innebörden i denna kategorisering.

Diakonia ägs av fem svenska kyrkor och samfund: Svenska Missionskyrkan, Svenska Baptist-samfundet, Evangeliska Frikyrkan, Svenska Metodistkyrkan och Svenska Alliansmissionen.

– Det är dock tydligt formulerat i våra stadgar och vårt mandat att vi varken

ska vara en evangeliserande eller missionerande organisation. Vi ska vara en professionell biståndsorganisation som ska arbeta med att avslöja strukturerna bakom fattigdomen och för skapandet av alternativa strukturer för

att minska fattigdomen i världen, säger Bo Forsberg.

Rent praktiskt innebär detta att Diakonia alltså inte ägnar sig åt att försöka sprida kristendomen eller att man på andra sätt låter religionen färga arbetet. I stället handlar det om praktiskt biståndsarbete.

– Vi driver just nu ett flertal kampanjer rörande rättvisa och klimat. De fattiga i världen ska inte betala priset för det sätt vi i den rikare delen av världen lever på. Det handlar om faktiska ekonomiska frågor, om vapenfrågor, orättfärdiga handelsstrukturer och så vidare.

Rättfärdighet – är inte det ett väldigt religiöst laddat ord?

– Utan att gå in i för djupa teologiska diskussioner kan jag säga att vi vanligen använder begreppet rättvisa utåt, men i våra interna diskussioner talar vi om rättfärdighet.

Hur fungerar då arbetet gentemot funktionshindrade inom biståndsverksamheten?

– Det är inget centralt tema vi arbetar med inom Diakonia. En del i att vara en biståndsorganisation byggd på kristen grund är att vi menar att alla män-

FOTO: CARLJOHAN FRIMAN

Bo Forsberg

Diakonia har projekt för funktionshindrade i Palestina. Här en demonstration tillsammans med anhöriga.

niskor är skapade med lika värde oavsett egenskaper som etnisk tillhörighet, religion, funktionshinder och så vidare.

” Vi menar att alla människor är skapade med lika värde.”

DIAKONIA HAR PARTNERORGANISATIONER som (genom avtal med Diakonia) bedriver det praktiska arbetet ute på plats. Diakonia bistår med såväl intellektuella, ekonomiska som andra resurser.

– Det finns delar av de program vi driver ute i världen som innefattar arbete med och för personer med funktionshinder.

Ett av Diakonias främsta demokratiprogram, Stars of Hope, ett samverkansbaserat rehabiliteringsprogram på Västbanken som inleddes efter den första in-

tifadan på 1980-talet, handlar i huvudsak om personer med funktionshinder.

– Tidigare har funktionshindrade osynliggjorts här. Programmet handlar om att motverka osynliggörandet av och öka delaktigheten och tillgängligheten för de funktionshindrade i det palestinska samhället, vare sig det gäller utbildning, yrkesliv eller vad det nu kan handla om.

Sådana här frågor kräver inte bara rent praktiska åtgärder för att nå en lösning – det krävs också ett långtgående demokratiarbete genom dialoger med skollädares och kommuner och genom organisationsskapande.

– Utifrån det här arbetet har man i dag bildat en stor organisation för de funktionshindrade på Västbanken som tar fram alternativa lagförslag till den palestinska myndigheten och som dessutom själva ställt upp i kommunala val. Det är ett direkt resultat av det arbete Diakonia är med om att driva.

Fredrik Fischer

Dagiset som inkluderar

Caesar Rosell är tre år och har Downs syndrom. Han går i helintegrerad klass på förskolan Såpbubblan i Bagarmossen.

– Jag är övertygad om att det är bra för hans utveckling att vara med barn som inte har Downs syndrom, säger hans mamma.

CAESARS MAMMA Celia Coca-Lora Rosell kom till Sverige från Bolivia på 1970-talet, och minns från sin skolgång hur elever med utvecklingstörning gick i separata klasser och hur de på det sättet blev just "de andra", "de annorlunda." När det var dags för Caesar att börja på förskolan ville Celia att det skulle vara en helt vanlig förskola istället för en särförskola för utvecklingsstörda barn.

– För mig var det ett självklart val att låta Caesar gå på en vanlig förskola. Det är viktigt att han så tidigt som möjligt får tränas inför livet i samhället, säger hon.

Att låta Caesar gå på en vanlig förskola visade sig vara ett lyckat val.

– Jag tycker att han har utvecklats mycket mer än vad jag har sett andra barn göra som går på en särförskola. Jag är övertygad om att det är bra för hans utveckling att få vara med barn som inte har Downs syndrom.

Caesar kommunicerar både med tal och med tecken. Han har en resursperson på förskolan som heter Anna Carin Dahlberg.

– Vi är verkligen jättenöjda med Anna-Carin Dahlberg och hela förskolans arbete och engagemang i Caesar, säger Celia.

”Ett självklart val att låta Caesar gå på en vanlig förskola.”

– I framtiden hoppas jag att Caesar kan gå i en vanlig skola. Jag hoppas att vi blir lika väl bemötta som på Såpbubblan, men jag är beredd på att jag kanske måste strida för det, säger Celia Coca-Lora Rosell.

Celia Coca-Lora Rosell har vuxit som människa sedan hon blev mamma till Caesar.

– Alla borde få uppleva att vara förälder till ett barn med Downs syndrom. Man får så otroligt mycket kärlek och glädje. Jag har lärt mig bland annat ödmjukhet och att inte ta något för givet, säger Celia Coca-Lora Rosell.

Sari Nykvist

Det är inte lätt att få Caesar att sitta still när det finns en spännande kamera framför honom. Här tillsammans med mamma Celia Coca-Lora Rosell och förskollärare Anna-Carin Dahlberg.

FOTO: ANNA HARVARD

”En tillgång att Caesar går här”

ANNA-CARIN DAHLBERG HAR ARBETAT i 24 år på förskolan Såpbubblan i Bagarmossen. Hon är förskollärare och sedan två år tillbaka också resursperson åt Caesar.

–Inför Caesar Rosells start funderade vi på hur miljön på förskolan såg ut och hur vi skulle göra för att underlätta i miljön för Caesar. Vi valde att flytta ner mycket till golvnivå, satte ner bilder på golvet och sänkte speglarna, säger Anna-Carin Dahlberg.

–När vi tänkte om så gjorde vi om ett av rummen till ett rörelserum. Där har vi till exempel tunnlar för barnen att krypa i. Vi märkte att den förändring vi gjorde för Caesar Rosell blev bra och uppskattad av alla barnen, fortsätter hon.

I och med att Anna-Carin Dahlberg är resursperson så innebär det att hon har huvudansvar för Caesar Rosell.

”De andra barnen är väldigt omhändertagande.”

–Jag är den som följer med honom till specialpedagogen, sjukgymnasten eller på sångstunderna, säger Anna-Carin Dahlberg. Caesar Rosell kommunicerar både med ord och med tecken. Därför har förskolan valt att både barn och personal ska lära sig att kommunicera med teckenstöd.

–Vi är noga med att förklara för de andra barnen varför vi tecknar. Det är viktigt att de förstår att vi tecknar för att Caesar ska kunna vara med och för att alla ska kunna prata med honom, säger Anna-Carin Dahlberg. Föräldrarna har reagerat positivt på att barnen får lära sig att teckna.

–En förälder har till exempel varit positiv för man har ett syskon hemma som använder tecken. Föräldrar har också uttryckt önskemål om att få papper med tecknen med sig hem.

Caesar Rosell har individuell träning cirka tjugo minuter om dagen.

–Då sitter vi enskilt och övar tecken, koncentration, lekregler och turtagande med honom. Han får till exempel leka enkla lekar som att lägga pussel och så lä-

Anna-Carin tecknar till Caesar när de leker med dockan.

ser vi sagor. På så sätt övar vi leksignaler och koncentration. Jag har sett framsteg, till exempel så pratar han mycket mer nu, det är jättekul, säger Anna-Carin Dahlberg.

NÄR CAESAR LEKER MED de andra barnen så gör han det på sitt sätt.

–De andra barnen är väldigt omhändertagande och om de till exempel leker i köksvrån så är Caesar med i leken, säger Anna-Carin Dahlberg.

Anna-Carin Dahlberg trivs på jobbet.

–Vi har hela tiden fått ett hundra procentigt stöd av vår chef Anne Katrin Palm Kask. Om vi behöver handledning så kan vi få det när vi vill. Vi har fått vara med på föreläsningar om inkludering. Då har vi verkligen fått fundera kring vikten av att få vara med på lika villkor, vilket har varit jättebra för oss, säger Anna-Carin Dahlberg.

För att Caesar Rosell ska vara delaktig och få bidra så får han till exempel lära de andra barnen sångerna och nya tecken från sångstunderna som Caesar åker på med Anna Carin Dahlberg.

–Det är ett bra sätt för oss att göra så att Caesar ska få vara den som bidrar. De andra barnen undrar alltid var vi ska när vi åker i väg och väntar med spänning på att få lära sig nya sånger och tecken, säger Anna-Carin Dahlberg. För oss är det en tillgång att Caesar går här. Alla har lärt sig mycket av det, avslutar hon.

Sari Nykvist

Handbok i sex

I tre år ska Förbundet Unga Rörelsehindrade arbeta med en fråga som det har varit väldigt tyst om, nämligen personlig assistans i parrelationer.

"EN HEMLIGHET KÄND AV MÅNGA" heter ett nytt projekt som drivs av Förbundet Unga Rörelsehindrade. Projektet har fått pengar av Allmänna arvsfonden och syftar till att titta närmare på per-

Veronica Svensk

sonlig assistans i parrelationer.

Veronica Svensk är projektledare.

–Projektet vill bland annat undersöka frågor som till exempel om det är okej att en personlig

assistent hjälper till med att sätta på en kondom eller inte.

Sedan ska projektet också titta på hur personliga assistenter hanterar eller bör hantera en situation där ett par till exempel bråkar, säger Veronica Svensk.

NÄR SEX OCH funktionsnedsättning diskuteras tar det

”Sex och funktionsnedsättning är ett väldigt tabubelagt ämne.”

sällan mer än ett par minuter förrän diskussionen hamnar i frågor om prostitution. Det irriterar Veronica Svensk.

–Det sänder ut signaler om att prostitution skulle vara enda sättet för oss att få våra sexuella behov tillgodosedda och det är fel. Så är det inte, säger Veronica Svensk.

Sex och funktionsnedsättning är ett väldigt tabubelagt ämne. Enligt Veronica Svensk är den största för-

domen att det inte existerar överhuvudtaget.

–När jag nämner att jag är gift brukar människor titta på mig med förvåning. Varför gör de det? Varför skulle inte jag kunna vara gift, undrar Veronica Svensk.

För att öka medvetenheten om sex och funktionsnedsättning ska man i projektet ta fram en metodhandbok som syftar till att underlätta och uppmuntra till diskussioner om personlig assistans i parrelationer.

I projektet ska även mentorer utbildas. Mentorernas uppgift blir sedan att utbilda och föreläsa om olika frågeställningar som kan komma upp, där sex i parrelationer hör till de mer känsliga.

– Metodhandboken ska fungera som ett hjälpmedel. Vi hoppas kunna sprida den till assistansanordnare, skolor, handikapporganisationerna med flera, säger Veronica Svensk.

Veronica Svensk har personlig assistans dygnet runt.

– Jag har fått lära mig att strunta i om en assistent råkar höra att jag och min man har sex. Det tog tid. I början tog vi faktiskt in på hotell för att få vara helt själva. Assistenten var i ett eget rum längre bort i korridoren, säger Veronica Svensk.

Veronica Svensk tycker att det är okej att få hjälp att onanera av sin personliga assistent, om både brukaren och assistenten tycker att det är det.

– Ett ja eller ett nej måste alltid respekteras oavsett från vem det kommer, säger Veronica Svensk.

Sari Nykvist

För mer information eller frågor om projektet kontakta:
veronica@ungarorelsehindrade.se. Projektets hemsida:
www.ungarorelsehindrade.se/hemlighet

Ve bän u
n₂xielyb ru

Vgeän ut
ur dylsexin

Vägen ut
ur dyslexin

Dyslexi

Dyslexi är ett funktionshinder som innebär att man har svårt med bokstäver och ord. Funktionshindret beror på en störning i vissa språkliga funktioner. Störningen hindrar automatisering av ordavkodningen. Dyslexi är inte relaterat till begåvning eller intelligens. Det är ärftligt och vanligare hos killar än hos tjejer.

Dyslexiförbundet FMLS bildades 1979. Förbundet arbetar med information, råd och stöd, påverkan och intressepolitik samt föreningsverksamheter som möten, föreläsningar, studier, läger mm. www.dyslexiforbundet.se

Källa: dyslexi.info

Fem till tio procent av befolkningen har dyslexi.

– Man blir väldigt bra på att dölja det, säger Shirley Wiklund, som först i vuxen ålder fick hjälp med sitt funktionshinder.

– **DET FINNS MASSOR AV** undersökningar som visar att om man tidigt börjar arbeta med ordens rytm genom till exempel rim och ramsor och gör barnen medvetna om språket, så skulle man minimera problemen som dys-

Tiina Chenon

lexi skapar. Man skulle få upp en språkkänsla och komma mer i takt med dem som inte har dyslexi. Det vet man sedan mycket länge, men av någon anledning så lär man inte ut det på Lärarhögskolan och varför man inte gör det, det kan jag inte förstå, säger Tiina

Chenon, lärare på Skriv- och läskursen på Sundbybergs folkhögskola.

Den senaste forskningen har kommit fram till att det är vissa gener i vissa kromosomer som är annorlunda hos en person med dyslexi. Det gör att informationen tar en annan väg i hjärnan när det gäller skriftspråket.

– Det orsakar problem eftersom vårt samhälle i dag bygger på färdigheten att läsa och skriva, säger Tiina Chenon.

Dyslexi går inte att bota men genom att läsa och skriva varje dag kan man göra förbättringar. Man kan ha problem med att få ordning på orden så att meningarna blir begripliga, problem med stavningen eller problem med att läsa med ögonen. Tiina Chenon har arbetat i sjutton år som lärare på Skriv- och läskursen.

– Utvecklingen har gått framåt med en rasande fart. När jag började fanns knappt några hjälpmedel alls, säger hon. I dag finns det mycket hjälp att få. Ett sätt att få hjälp är att istället läsa med öronen, det vill säga använda sig av cd-skivor.

DET FINNS TALBÖCKER och bra stavningsprogram i datorerna. ”Steg för steg”- pärmar som är fulla av ord, läs-linjaler med mera. Kursen är ettårig.

– När man kommer hit gör jag ett test för att ta reda på om den som har sökt verkligen hamnat rätt. Det är viktigt att man är normalbegåvad, kursen är upp-lagd på det sättet. Man måste klara av studier på egen hand, säger Tiina Chenon.

– När man sedan börjar sina studier här diskuterar vi tillsammans önskemål och behov för att det ska bli så bra som möjligt, fotsätter Tiina. Kursen har ingen bestämd nivå. Klassen består av max tio elever och alla har individuella studieplaner.

”Självkänslan var dålig och jag kände mig dum.”

SHIRLEY WIKLUND ÄR ELEV på Skriv- och läskursen.

– Jag var ganska duktig på matematik men när det gällde text så var det svårt att hänga med i grupparbeten, att göra läxor och att läsa i böcker.

Ingen såg Shirley Wiklunds dyslexi förrän hon började på ”Allmän fortsättningskurs” på Sundbybergs folkhögskola.

– Flera i min klass hade gått här tidigare. De berättade vad dyslexi var, hur det kunde se ut och jag började tänka att ”jag har samma svårigheter som de har”. Min lärare upptäckte att när jag läste högt så bytte en del bokstäver plats. Tiina testade mig och det visade sig att jag har dyslexi, säger Shirley Wiklund. Skolgången var väldigt jobbig för Shirley Wiklund och hon hoppade av skolan utan genomgången utbildning.

– Man blir väldigt duktig på att dölja det. Man hittar genvägar. I mitt fall så presterade jag bra muntligt, säger Shirley Wiklund.

– Självkänslan var dålig och jag kände mig dum. Nu börjar det vända och jag känner hopp eftersom jag vet att det finns hjälp att få, fortsätter Shirley Wiklund. Hon ska läsa till socionom.

Dyslexi är ärftligt. Shirley Wiklunds son som är sex år visar tecken på att ha ärvt sin mammas dyslexi.

– Eftersom jag har fått hjälp med min egen dyslexi så vet jag bättre hur jag ska hjälpa min son och det känns bra. Jag vill inte att han ska gå igenom skolan med samma usla självkänsla som jag själv gjorde, säger Shirley Wiklund.

Sari Nykvist

Robinsonfunkisar

Brittiska TV-serien *Cast Offs* är stor underhållning i *The Office*-anda. Grund-historien: sex funkisar som hamnar på en öde ö.

FÖR ETT PAR VECKOR SEDAN drog den elfte upplagan av *Expedition Robinson*, numera endast benämnt *Robinson*, igång på svensk teve. Vid det här laget är vi nog många som tycker att dokusåpans tid sedan länge är förbi. Uttjat, ointressant och fantasilöst är några ord som dyker upp i mitt huvud under de tre minuter av uppmärksamhet programmet får innan jag zappar vidare på lördagskvällen. Men även om inte svenska TV4 lägger något krut på nytänkande sker det mer intressanta saker på kanalens brittiska namne, Channel 4. Den 24 november visade kanalen det första avsnittet av dramakomedin *Cast Offs*. Serien är en pastisch på ovan nämnda dokusåpa, i form av en fejkad

dokumentär, en mockumentär. Seriens första, hittills enda, säsong består av sex avsnitt och utspelar sig alltså delvis på en öde ö. Där har en grupp bestående av sex personer med olika funktionsnedsättningar placerats för att stanna under hundra dagar. Vad som gör serien unik, förutom dess fokus på funkisar, är att samtliga roller spelas av skådespelare som har samma funktionsnedsättning som karaktären. Dan (Peter Mitchell) använder rullstol, Gabriella (Sophie Woolley) är döv, Carrie (Kiruna Stamell) är kortväxt och så vidare.

VARJE AVSNITT KRETSAR KRING en av de sex karaktärerna och berättar om hans eller hennes liv och

bakgrund, samtidigt som livet på ön skildras. *Cast Offs* har en tydlig målsättning att utmana den stereotypiska bilden av funkisen. Vi får se stundtals oförsämda funkisar som dricker för mycket öl, svär och är allmänt irriterande. Men också funkisar som skämtar om, anspelar på och har sex. Återblickarna till karaktärernas vardag är säkerligen det mest intressanta för den del av tevepubliken som inte har någon egen funktionsnedsättning.

Skildringen av livet hemma hos föräldrarna till 26-åriga Dan kan säkert leda till både aha-upplevelser och insikter för många tittare. Men som tevetittare med egen erfarenhet av funktionsnedsättning blir de absurda situationerna som

uppstår på ön bäst och roligast. Händelseförloppet som leder till att Tom, som är blind, blir ansvarig för hagelgeväret är stor underhållning.

SOM VANLIGT NÄR det handlar om brittiska teveproduktioner håller skådespeleriet genomgående hög klass. Bäst är Tom, spelad av Tim Gebbels. Hans timing, lågmälda spel och närvaro passar formatet

utmärkt och ger Cast Offs en oumbärlig realistisk känsla. Som med alla mockumentärer från senare år är det svårt att se Cast Offs utan att göra jämförelser med The Office, som återuppväckte mockumentären och satte ribban oerhört högt. Och även om inte Cast Offs håller riktigt samma kvalitet dras man som tittare snabbt in i handlingen och njuter av den välskrivna dialogen. Förhoppningarna om

att serien kan väcka intresse för funkiskaraktärer som sträcker sig bortom stereotyperna, både hos tittare och hos manusförfattare, känns realistiska. Dessutom borde Cast Offs slutligen bevisa att karaktärer med funktionsnedsättningar spelas bäst av skådespelare som själva är funkisar.

Herman Grafström

Läs mer: <http://www.channel4.com/programmes/cast-offs>

Nu får YouTube textremsa

VIDEODELNINGSSAJTEN YOUTUBE lanserar en ny funktion som ska öka tillgängligheten för döva och hörselskadade. Man har använt mjukvara från sajten ägare Google för att användare automatiskt ska kunna texta videor. Dessutom kan man få textningen översatt till flera olika språk. Än så länge är undertextningsfunktionen endast tillgänglig på vissa av YouTube:s kanaler, men planen är att alla videor med engelskt tal ska få funktionen.

Efter ett snabbt test får den automatiska textningen knappt

godkänt. Om personen i videon talar tydligt och inte alltför fort håller textningen acceptabel kvalitet. Oftast förstår man innebörden trots att vissa ord blir felöversatta eller uteslutna. Översättningen från engelsk till svensk text är bra, även om meningsbyggnaden ibland blir märklig.

I VIDEOR DÄR flera personer pratar i munnen på varandra eller tempot är väldigt högt blir textningen dessvärre rappaakalja. Det här exemplet kommer från en av Googles egna videor som handlar om hur det är att

arbeta på företaget: "Vad gör vad betyder det antligen en fantastisk miljöer straffande och få verklig Clinton sa jag redo att snabbt."*

Bäst fungerar textning och översättning om videons upphovsman manuellt har lagt in undertexter. För att underlätta denna process har YouTube även infört en funktion som gör det enklare att få lägga in rätt textrader vid rätt tillfälle.

Herman Grafström

Läs mer på: www.google.com/accessibility
*"Google ger dig en fantastisk miljö där du kan vara innovativ och få produkter utvecklade snabbt."

KAPTEN HANDY

SERIE AV KRISTOFFER DAHL

"En jul med få klappar och fler kramar!"

SÅ ÄR JULEN här – huset ska dekoreras, pepparkakor ska bakas och paket ska slås in. Men trots att vi varje år upplever det som att allt är som det alltid varit, så blir vår viktigaste familjehögtid alltmer centrerad kring det som ligger under granen och därmed alltmer ohållbar.

För något år sedan spräcktes 60-miljardersvallen för omsättningen i julhandeln, och denna ser ut att fortsätta öka. Från regeringshåll

gläder man sig över advents-ljuset i den mörka konjunktur-natten och hoppas att svenskarnas ökande givmildhet blir det som får hjulen att börja snurra igen på allvar.

I decemberentusiasmen verkar man emellertid sedan länge ha glömt att man också, i andra sammanhang, manat till resurs-sparande och framhållit enskilda människors ansvar och agerande. Om nu julen är det tillfälle då

vår avfallsskapande livsstil (på de senaste tre åren har mängden elskrot per svensk och år fördubblats till 10 kg!) tydligast tillåts leva ut till fullo, borde man då inte samtidigt höja ett lika tydligt varningens finger och mana till eftertanke? Inte då. Vi kan väl inte störa mitt i Kalle Anka!

Hemma hos oss firar vi i år jul med få klappar och fler kramar...

Erik och Vilda Rosenblad, Tomelilla

Det viktigaste?

Om yogisk acceptans

GUDAR BRYR JAG MIG inte om, men jag behöver ett sammanhang där jag kan lyssna på kroppen och sinnet. Yoga betyder förening av tanke, kropp och själ. Sedan några år är yoga den andlighet jag utövar.

Mina funktionsnedsättningar är inte synliga för någon annan och den västerländska medicinen har inte heller hittat några namn för dem. Några tuffa erfarenheter tidigt i livet har gjort att det länge varit svårt för mig att tycka om kroppen. Den har svarat med trötthet, värk och stelhet, inre organ som liksom hänger sig och inte vill ta emot eller släppa ifrån sig det de ska.

Jag reser mycket i mitt arbete och så ofta jag kan bär jag med mig min yogamatta och rullar ut den på hotellrummet. Yogan blir ett sätt att landa i kroppen, trots att jag befinner mig i ett nytt sammanhang. Det gör en stor skillnad för mig, som ofta behöver oroa mig för hur kroppen ska klara resandet.

”Yogan blir ett sätt att landa i kroppen, trots att jag befinner mig i ett nytt sammanhang.”

GENOM MÅNGA TIMMAR på yogamattan har jag blivit medveten om det våld jag utövar mot min egen kropp när jag tänker nedbrytande saker om den. Steg för steg har jag närmat mig en acceptans av kroppen och den har svarat med att fungera bättre. Jag känner mig ödmjuk inför de yogalärare jag haft, som förmedlat tilltro till att det går att vara närvarande i kroppen utan att (ned)värdera den. Idag försöker jag bära med mig yogas ahimsa-princip: att avhålla mig från att orsaka skada eller smärta hos någon levande varelse – mig själv eller andra – i handling, ord eller tanke.

MEN SÅ TÄNKER JAG på de många studios där jag rullat ut min yogamatta, hemma i Stockholm och på andra platser: källarlokalerna med smala prång och branta trappor,

en märklig vind högst uppe i ett gammalt sekelskifteshus, ett ombyggt höloft med en vindlande trätrappa. Och på människorna med normkroppar som rullat ut sina mattor bredvid min. Jag har suttit i ring på meditationskudde i de mest otillgängliga lokaler och pratat om huruvida ahimsa innebär att man bör undvika att trampa på myror eller att döda myggor. Det är inte det att jag vill ogiltigförklara djurrätt. Men det blir märkligt att förhålla sig djurrätt, samtidigt som vi ignorerar grundläggande mänskliga rättigheter. Hur går det ihop: ahimsa-principen och det strukturella våld som vi utövar när vi utestänger människor från yogapraktik? Svaret: Nej, det går inte ihop.

DET ÄR BARA ATT INSE att yogan, trots icke-våldsideologi, mest av allt har kommit att handla om att normisera ur medelklassen fått fler möjligheter att arbeta på sitt individuella välmående. Sett ur det perspektivet blir ahimsa-principen mer ett sätt att bekräfta sig själv som en ”god människa” och slippa ifrågasätta sina egna privilegier. Och när jag tänker på det blir jag så förbannad att yoga-lugnet försvinner och jag vill skälla ut de där yogalärarna med mjuka röster och slimmade kroppar som startar sina rökelsedoftande studios i charmiga lokaler utan vare sig hissar eller ramper. Inte alls särskilt ahimsa av mig, alltså. Men det är ett faktum att politik kräver helt andra förhållningssätt än yogisk acceptans.

Gunilla Edemo
är journalist och kulturarbetare
med egen firma.

Det är lätt att välja assistansanordnare

På Stil vill vi möta dig där du befinner dig i livet – barn, ungdom eller vuxen – och ge dig möjlighet att växa. Vi ger dig unika trygghetsförsäkringar, tillgång till juridisk expertis och utbildning. Av Stil får du mer än personlig assistans, och slipper vinstintresset. Vi arbetar ständigt med att försvara assistansreformen, så att du ska vara trygg – både idag och i framtiden.

Välkommen du också! Självklart kan du ta med dig dina assistenter.
Ring 08-506 221 50 så berättar vi mer om varför du ska välja Stil.